

Kohtuasi C-260/89

[...]

Ainuõigused raadio- ja televisioonilevi valdkonnas – Kaupade vaba liikumine – Teenuste osutamise vabadus – Konkurentsieeskirjad – Sõnavabadus

[...]

EUROOPA KOHTU OTSUS

18. juuni 1991*

Kohtuasjas C-260/89,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud Thessaloníki (Kreeka) Monomeles Protodikeio (ringkonnakohus) taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Elliniki Radiophonia Tileorassi Anonimi Etairia (ERT AE),

menetlusse astuv pool:

Panellinia omospondia syllogon prossopikou ERT,

ja

Dimotiki Etairia Pliroforissis (DEP),

Sotirios Kouvelas,

menetlusse astuvad pooled:

Nicolaos Avdellas e.a.,

eelotsust asutamislepingu, eriti selle artikli 2, artikli 3 punkti f ning artiklite 9, 30, 36, 85 ja 86 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president O. Due, kodade esimehed T. F. O'Higgins, G. C. Rodríguez Iglesias ja M. Díez de Velasco, kohtunikud Sir Gordon Slynn, C. N. Kakouris, R. Joliet, F. A. Schockweiler ja P. J. G. Kapteyn,

kohtujurist: C. O. Lenz,

---

* Kohtumenetluse keel: kreeka.

kohtusekretär: vanemametnik H. A. Ruehl,

võttes arvesse kirjalikke märkusi, mida esitasid:

- Elliniki Radiophonia Tileorassi Anonimi Etairia nimel Ateena advokatuuri advokaadid V. Kostopoulos ja K. Kalavros,

- Dimotiki Etairias Pliroforissise ja Sotirios Kouvelas' nimel Thessaloníki advokatuuri advokaadid A. Vamvakopoulos, A. Panagopoulos ja P. Ladas,

- Prantsuse Vabariigi valitsuse nimel õiguslike esindajate ülesannetes välisministeeriumi õiguskonkordantsi asedirektor E. Belliard ja sama ministeeriumi väliskonkordantsi peasekretäri asetäitja G. de Bergues,

- Euroopa Ühenduste Komisjoni nimel õiguslike esindajate ülesannetes õigusnõunik G. Marengo ja õigusteenistuse liikmed B. Jansen ja M. Condou-Durande,

arvestades menetlusdokumente,

kuulanud 27. novembri 1990. aasta kohtuistungil ära Elliniki Radiophonia Tileorassi Anonimi Etairia, Dimotiki Etairia Pliroforissise ja komisjoni suulised märkused,

kuulanud 23. jaanuari 1991. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. Oma 11. aprilli 1989. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse sama aasta 16. augustil, esitas põhikohtuasja menetlev Thessaloníki Minomeles Protodikeio (ringkonnakohus) EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel mitu eelotsuse küsimust EMÜ asutamislepingu, eriti selle artikli 2, artikli 3 punkti f ning artiklite 9, 30, 36, 85 ja 86, samuti inimõiguste ja põhivabaduste kaitse 4. novembri 1950. aasta Euroopa konventsiooni (edaspidi „Euroopa inimõiguste konventsiooni“) artikli 10 tõlgendamise kohta, et hinnata, kas teatav televisiooni valdkonnas kohaldatav siseriiklik ainuõiguste süsteem on ülalmainitud sätetega kooskõlas.

2. Need küsimused kerkisid kohtuvaidluse käigus ühelt poolt Kreeka raadio- ja televisiooniettevõtte Elliniki Radiophonia Tileorassi Anonimi Etairia (edaspidi „ERT“), kellele Kreeka riik andis tegevuseks ainuõiguse, ja teiselt poolt Thessaloníki kohaliku teabeasutuse Dimotiki Etairia Pliroforissise (edaspidi „DEP“) ning kõnealuse linna linnapea S. Kouvelasi vahel. Vaatamata ERT-le antud ainuõigusele asutasid DEP ja linnapea 1989. aastal Thessaloníkis televisioonijaama, mis alustas samal aastal telesaadete edastamist.

3. ERT loomise aluseks oli seadus nr 1730/1987 (Kreeka Vabariigi Ametlik Teataja nr 145 A, 18.8.1987, lk 144). Kõnealuse seaduse artikli 2 lõike 1 kohaselt on ERT tegevuse eesmärgiks raadiolevi korraldamine, teostamine ja arendamine ning Kreeka rahvale teabe, kultuurisaadete ja meelelahutuse pakkumine, seejuures tegutseb ettevõtte mittetulunduslikel alustel. Kõnealuse artikli lõike 2 kohaselt annab riik ERT-le raadio ja televisiooni valdkonnas ainuõiguse kõigi selliste tegevuste osas, mis on seotud ettevõtte tegevuse eesmärgiga. Eelis hõlmab ka mis tahes helide ja kujutise edastamist Kreeka territooriumil raadio- ja televisioonilevi meetoditega edastatava ning üldkorras, suletud erivõrkude abil, kaabeltelevisiooni vahendusel või mis tahes muul kujul vastuvõetava signaali abil ning raadio- ja televisioonilevijaamade rajamist. Artikli 2 lõike 3 kohaselt toodab ERT raadio- ja televisioonilevi saateid ning kasutab neid mis tahes viisil. Kõnealuse seaduse artikli 16 lõikes 1 keelatakse kõigil ilma ERT loata tegeleda valdkondadega, mille osas ERT-le on antud ainuõigus.

4. Leides, et DEP ja Thessaloníki linnapea tegevus kahjustab ERT ainuõigust, alustas ERT Thessaloníki ringkonnakohtus põhikohtuasja aluseks olevat hagi, nõudes ülalmainitud seaduse nr 1730/1987 artikli 16 alusel kõnealuste saadete keelustamist ning seadmete konfiskeerimist ja arestimist. Kohtumenetluse käigus osutasid DEP ja hr Kouvelas peajaslikult ühenduse õiguse sätetele ja Euroopa inimõiguste konventsioonile.

5. Leides, et kohtuasi on olulisel määral seotud ühenduse õiguse küsimustega, otsustas riiklik kohus esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1) Kas seadus, millega ühele ettevõtjale antakse televisioonimonopol ja ainuõigus televisioonisaadete edastamiseks kogu liikmesriigi territooriumil, on kooskõlas EMÜ asutamislepingu ja teiste ühenduse õigusaktidega?

2) Jaatava vastuse korral, kas ja mil määral rikutakse EMÜ asutamislepingu artiklis 9 sätestatud kaupade vaba liikumise põhimõtet sellega, et andes ühele majandusettevõtjale eelisenäolise ainuõiguse televisiooni valdkonnas, kehtestatakse samas teistele ühenduse kodanikele keeld kõnealuses riigis ekspordida, laenutada või muul viisil levitada materjale, helikandjaid, televisioonidokumentaalfilme ja teisi tooteid, mida on võimalik telesaadetes kasutada, kui see ei vasta televisioonile ainuõigust omava mainitud majandusettevõtja huvidele, eriti juhul, kui kõnealusel ettevõtjal on lisaks sellele veel võimalus oma suva kohaselt valida riiklikke materjale ja riiklikke tooteid ning eelistada neid ühenduse teiste liikmesriikide omadele?

3) Kas ja mil määral on ühele majandusettevõttele televisiooni alal eelistatud ainuõiguse andmise näol tegemist koguseliste impordipiirangutega samaväärse toimega meetmetega, mis on EMÜ asutamislepingu artikli 30 sätetega keelatud?

4) Eeldades, et tuleb pidada õiguspäraseks, et seaduse alusel antakse teatavale majandusettevõtjale ainuõigus telesaadete tootmiseks ja mis tahes telesaadete edastamiseks kogu liikmesriigi territooriumil, kuivõrd see tuleneb EMÜ asutamislepingu artikli 36 sättest vastavalt Euroopa Kohtu tõlgendusele, mille kohaselt kõnealuse õiguse andmine rahuldab olulisi vajadusi ning on seotud sellise üldise huviga nagu televisiooni kui avalikku huvi pakkuva teenuse korraldamine, siis kas ja mil määral ei lähe saavutatav tulemus kaugemale püstitatud eesmärgist, ehk

teisisonu, kas avaliku huvi kaitsmisena käsitletav eesmärgi saavutamine toimub kaupade vaba liikumist kõige vähem häirival või takistaval viisil?

5) Kas ja mil määral on liikmesriigi poolt teatavale ettevõttele (majandusettevõtjale) teleülekannete tegemise ainuõiguste andmine ja nende õiguse rakendamine kooskõlas EMÜ asutamislepingu artiklis 85 ja artikli 3 punktis f sätestatud konkurentsieeskirjadega, võttes arvesse, et kõnealune ettevõtte teostab teatavaid toiminguid, nagu näiteks: a) reklaamisuga sõnumite levitamine, b) filmide, dokumentaalfilmide ja muu loominguga levitamine, mis isegi juhul, kui see tegevus on seaduspärane, takistab, piirab või häirib konkurentsi toimimist ühenduse tarbijate kahjuks kogu kõnealuses sektoris ja kogu liikmesriigi territooriumil?

6) Kui liikmesriik käsitleb ettevõtet, kellele on tehtud ülesandeks televisiooniteenuste osutamine, isegi selle ettevõtte kaubandustegevuse – antud juhul reklaami edastamise – osas sellise ettevõtena, kelle ülesandeks on üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamine, siis kas ja mil määral on asutamislepingu artiklis 85 ja artikli 3 punktis f sätestatud konkurentsieeskirjad vastuolus sellele ettevõttele antud ülesandega?

7) Kas võib väita, et ettevõttel, millele liikmesriigi seadusega antakse televisiooni valdkonnas ainuõigus edastada kogu liikmesriigi territooriumil mis tahes telesaateid, on ühisturu olulisel osal turgu valitsev seisund?

8) Jaatava vastuse korral, kas ja mil määral võib asjaolu, et see ettevõtte kehtestab (konkurentsi puudumise tõttu kõnealusel turul) ühenduse tarbijatele monopoolsed hinnad edastatavate telesaadete osas, sellele ettevõttele osaks saavat eelissuhtumist ning asjaolu, et ta teostab viiendas küsimuses osutatud toiminguid, kusjuures samaaegselt puudub kõnealuses valdkonnas konkurents, käsitleda turgu valitseva seisundi kuritarvitamisena?

9) Kas asjaolu, et praegusel kujul annab seadus üheleainsale majandusettevõtjale televisioonimonopoli koos ainuõigusega edastada mis tahes telesaateid kogu liikmesriigi territooriumil, on kooskõlas ühelt poolt EMÜ asutamislepingu (preambulis ja artiklis 2 sõnastatud) sotsiaalse eesmärgiga, mis seisneb Euroopa rahvaste elutingimuste pidevas parandamises ja nende elatustaseme kiires tõstmises ja teiselt poolt inimõiguste kaitse 4. novembri 1950. aasta Euroopa konventsiooni artikli 10 sätetega?

10) Kas inimõiguste kaitse 4. novembri 1950. aasta Euroopa konventsiooni artiklis 10 sätestatud sõnavabadus ja EMÜ asutamislepingu preambulis ja artiklis 2 sätestatud ülalmainitud sotsiaalne eesmärk tekitavad liikmesriikidele, sõltumata ühenduse õiguse kehtivatest kirjutatud seadustest, siduvaid kohustusi ja millised need kohustused on?“

6. Üksikasjalikum kirjeldus põhikohtuasja õigusliku tausta ja selle aluseks oleva kohtuvaidluse kohta ning kohtule esitatud kirjalikud märkused on esitatud menetlusedokumentides. Järgnevalt esitatakse neid vaid sedavõrd, kui võrd see on vajalik Euroopa Kohtu tehtud otsuse põhjendamiseks.

7. Edasisaatmisotsusest ilmneb, et sisuliselt on riikliku kohtu esimeses küsimuses soovitud teada, kas ühenduse õigus on vastuolus televisioonimonopoliga, mis hõlmab ühtainust ettevõtet, kellele riik on andnud vastava ainuõiguse. Teises, kolmandas ja neljandas küsimuses on küsitud, kas kaupade vaba liikumist puudutavad õigussätted, eeskätt asutamislepingu artiklid 9, 30 ja 36 on sellise monopoli olemasoluga vastuolus. Kuivõrd need küsimused puudutavad teenusemonopoli, tuleb silmas pidada, et need ei puuduta mitte üksnes kaupade vaba liikumisega seotud eeskirju, vaid samaaegselt ka teenuste osutamise vabadusega seotud sätteid ja eeskätt asutamislepingu artiklit 59.

8. Viies, kuues, seitsmes ja kaheksas küsimus on seotud ettevõtete suhtes kohaldatavate konkurentsieeskirjade tõlgendamisega. Seejuures on riiklik kohus eeskätt küsinud, kas asutamislepingu artikli 3 punkt f ja artikkel 85 on vastuolus sellega, et riik annab ettevõttele ainuõiguse televisiooni valdkonnas. Teiseks on riiklik kohus küsinud, kas ettevõtte, kellel on ainuõigus televisiooni valdkonnas kogu liikmesriigi territooriumil, on seetõttu olulise turuosa puhul turgu valitsevas seisundis asutamislepingu artikli 86 tähenduses ja kas teatavate toimingute näol on tegemist selle valitseva seisundi kuritarvitamisega. Kolmandaks on riiklik kohus küsinud, kas konkurentsieeskirjade kohaldamine on vastuolus sellise ettevõtte konkreetse eesmärgi elluviimisega.

9. Üheksas ja kümnes küsimus on suunatud monopoolse olukorra käsitlemisega televisiooni valdkonnas lähtuvalt ühelt poolt asutamislepingu artiklist 2 ja teiselt poolt Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklist 10.

Televisioonimonopol

10. Oma 30. aprilli 1974. aasta otsuse (kohtuasi 155/73: Sacchi, EKL 1974, lk 408) põhjenduses 14 on Euroopa Kohus kinnitanud, et asutamisleping ei ole vastuolus sellega, et riik välistab mittemajandusliku avaliku huvi kaalutlustel konkurentsi raadio- ja televisioonisaadete valdkonnast ja annab selles valdkonnas tegutsemise ainuõiguse ühele või mitmele ettevõttele.

11. Samas tuleneb asutamislepingu artikli 90 lõigetest 1 ja 2, et viis, kuidas see monopol on korraldatud või toimib, võib olla vastuolus asutamislepingu sätetega, eeskätt nendega, mis on seotud kaupade vaba liikumise, teenuste osutamise vabadusega ja konkurentsieeskirjadega.

12. Seega tuleb riiklikule kohtule vastata, et ühenduse õigusaktid ei ole vastuolus monopoli andmisega televisiooni valdkonnas, kui see on seotud mittemajanduslikku laadi avaliku huviga. Seejuures ei või sellise monopoli korraldus ja toimimine rikkuda asutamislepingu sätteid, mis on seotud kaupade vaba liikumise, teenuste osutamise vabaduse ja konkurentsieeskirjadega.

Kaupade vaba liikumine

13. Esmalt tuleb silmas pidada, et ülalmainitud 30. aprilli 1974. aasta Sacchi kohtuotsusest ilmneb, et televisioonisaated on seotud teenuste osutamisega ning et monopoli näol

televisiooni valdkonnas on seega tegemist teenuseosutamise monopoliga, mis ei ole sellisena põhimõtteliselt vastuolus kaupade liikumise vabaduse põhimõttega.

14. Samas ilmneb samast otsusest, et kaubavahetusele, mis hõlmab mis tahes materjale, helikandjaid, filme ja muid telesaadete edastamiseks kasutatavaid tooteid, laienevad kaupade vaba liikumist puudutavad sätted.

15. Seejuures tuleb märkida, et telesaadete edastamise ainuõiguse andmine üheleainsale ettevõttele ning seoses sellega ka nende saadetega seotud materjalide ja toodete importimise, rentimise või levitamise ainuõiguse andmine samale ettevõttele, ei ole sellisena käsitletav koguselise piiranguga samaväärse toimega meetmena asutamislepingu artikli 30 tähenduses.

16. Olukord oleks erinev, kui sellest tuleneks otsene või kaudne diskrimineerimine riiklike toodete ja imporditud toodete vahel viimaste kahjuks. Seda, kas tegemist on sellise diskrimineerimisega, peab otsustama siseriiklik kohus, kes on ainsana pädev neid asjaolusid välja selgitama.

17. Asutamislepingu artikli 9 osas piisab sellest, kui märkida, et kõnealuse artikliga keelatakse liikmesriikide vahel impordi- ja eksporditollimaksud ja kõik samaväärse toimega maksud. Kuivõrd Euroopa Kohtule esitatud materjalidest ei ilmne ühtegi asjaolu, mis annaks tunnistust sellest, et vaidlusalune õigusakt oleks seotud impordi- või eksporditollimaksude kehtestamisega, tundub, et artikkel 9 ei ole kohane hinnangu andmiseks kõnealusele monopolile kaupade vaba liikumisega seotud eeskirjade valguses.

18. Seetõttu tuleb vastata, et kaupade vaba liikumisega seotud EMÜ asutamislepingu sätted ei ole vastuolus sellega, et üheleainsale ettevõttele antakse ainuõigus telesaadete levitamise valdkonnas ning seoses sellega ka ainuõigus importida, rentida ja levitada materjale ning tooteid, mis on telesaadete levitamiseks vajalikud, eeldusel, et sellest ei tulene otsest või kaudset diskrimineerimist riiklike toodete ja imporditud toodete vahel viimaste kahjuks.

Teenuste osutamise vabadus

19. Asutamislepingu artikli 59 kohaselt kaotatakse üleminekuperioodil ühenduse piires järk-järgult teenuste osutamise vabaduse piirangud liikmesriikide kodanike suhtes, kes asuvad mõnes teises ühenduse riigis kui isik, kellele teenuseid pakutakse. Selle sätte nõuetega nähakse eeskätt ette mis tahes diskrimineerimise kaotamine teenuse osutamise riigist erinevas liikmesriigis asuva teenuseosutaja suhtes.

20. Samas, nagu on mainitud käesoleva otsuse põhjenduses 12, kuigi teenuseosutamise monopol ei ole sellisena vastuolus ühenduse õigusaktidega, ei saa välistada, et monopol on korraldatud sellisel viisil, et see rikub teenuste osutamise vabadusega seotud eeskirju. Selline olukord tekib juhul, kui monopol loob diskrimineeriva olukorra riiklike telesaadete ja teistest liikmesriikidest pärinevate telesaadete vahel viimaste kahjuks.

21. Mis puutub põhikohtuasja vaidluse aluseks olevat monopolit, siis tuleneb seaduse nr 1730/1987 artikli 2 lõikest 2 ning Kreeka riigikogu kohtupraktikast, et ettevõttele ERT

antud ainuõigus hõlmab nii omasaadete levitamise õigust (edaspidi „levitamine“) kui ka õigust võtta vastu ja taasesitada teistest liikmesriikidest pärinevaid saateid (edaspidi „taasesitamine“).

22. Komisjoni tähelepanekul annab levitamise ja taasesitamise monopoli koondumine sama ettevõtte kätte talle võimaluse samaaegselt edastada omasaateid ja piirata teiste liikmesriikide saadete taasesitamist. Selline võimalus, kui sellega ei kaasne mingit tagatist teiste liikmesriikide saadete taasesitamise kohta, võib tuua kaasa selle, et ettevõtte eelistab omasaateid välismaiste saadete arvel. Selline olukord võib märkimisväärselt ohustada võrdsete võimaluste põhimõtte rakendamist omasaadete ja teistest liikmesriikidest pärinevate saadete vahel.

23. Et selgitada välja, kas levitamise ainuõiguse ja taasesitamise ainuõiguse koondumine sama ettevõtte kätte toob tegelikult kaasa teistest liikmesriikidest pärinevate saadete diskrimineerimise, nõuab faktiliste asjaolude hindamist, milleks on pädev ainult riiklik kohus.

24. Järgnevalt tuleks rõhutada, et teenuste osutamise vabadust käsitlevad eeskirjad on vastuolus siseriiklike õigusaktidega, millel on selline diskrimineeriv toime, välja arvatud juhul, kui kõnealustele õigusaktidele ei laiene asutamislepingu artiklis 56 sätestatud erand, millele osutatakse artiklis 66. Kitsas tähenduses tõlgendatavast artiklist 56 tuleneb, et diskrimineerivad eeskirjad võivad olla lubatavad avaliku korra, julgeoleku või tervishoiu huvides.

25. Samas ilmneb kohtumenetluse käigus esitatud märkustest, et kõnealuste eeskirjade ainukeseks eesmärgiks oli vältida häireid, mis on tingitud edastuskanalite piiratud arvust. Selline põhjendus ei sa olla mainitud eeskirjade põhjenduseks asutamislepingu artikli 56 tähenduses, kui kõnealune ettevõtte kasutab vaid piiratud arvu olemasolevatest kanalitest.

26. Seega tuleks riiklikule kohtule vastata, et asutamislepingu artikliga 59 on vastuolus selline siseriiklik eeskiri, millega luuakse monopol, mis hõlmab omasaadete edastamist ja teistest liikmesriikidest pärinevate saadete taasesitamist, kui sellise monopoliga kaasneb teistest liikmesriikidest pärinevate saadete diskrimineerimine, välja arvatud juhul, kui selline eeskiri on põhjendatud mõnega asutamislepingu artiklis 56 sätestatud asjaolust, millele osutatakse asutamislepingu artiklis 66.

Konkurentsieeskirjad

27. Esmalt tuleks meenutada, et asutamislepingu artikli 3 punktis f on sõnastatud ühenduse eesmärk, mida on täpsustatud mitmes konkurentsieeskirju käsitlevas asutamislepingu sättes, eeskätt artiklites 85, 86 ja 90.

28. Mis puutub ettevõtte tegevuse sõltumatust, siis seda tuleb hinnata ettevõtteid puudutavate asutamislepingu sätete, eeskätt artiklite 85 ja 86 ning artikli 90 lõike 2 valguses.

29. Artikli 85 osas piisab sellest, kui märkida, et seda kohaldatakse tema sõnastuse kohaselt „ettevõtjatevaheliste“ kokkulepete suhtes. Samas ei ole edasisaatmisotsuses

mainitud ühtegi asjaolu, mis annaks tunnistust ettevõtjate vahelisest kokkuleppest. Seega ei ole vajadust seda sätet tõlgendada.

30. Asutamislepingu artikli 86 kohaselt on ühisturus või selle olulises osas turgu valitseva seisundi kuritarvitamine ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kui võrd see võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust.

31. Seejuures tuleks meenutada, et ettevõtet, mis kujutab endast õiguspärasest monopolist, võib käsitleda olevana turgu valitsevas seisundis asutamislepingu artikli 86 tähenduses (vt 3. oktoobri 1985. aasta otsuse (kohtuasi 311/84: CBEM, EKL 1985, lk 3261) põhjendust 16) ning et liikmesriigi territooriumi, mida see monopol hõlmab, võib vaadelda ühisturu olulise osana (vt 9. novembri 1983. aasta otsuse (kohtuasi 322/81: Michelin, EKL 1983, lk 3461) põhjendust 28).

32. Kuigi asutamislepingu artikkel 86 ei keelusta monopolit kui sellist, ei luba ta siiski selle niisugust korraldust, mis on käsitletav kuritarvitamisena. Sellega seoses on artiklis 86 näitena loetletud teatavad kuritarvitamise juhud.

33. Seoses sellega tuleks täpsustada, et asutamislepingu artikli 90 lõike 2 kohaselt kohaldatakse üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavate ettevõtete suhtes endiselt konkurentsieeskirju, kui nimetatud eeskirjade kohaldamine ei takista nendele määratud eriülesannete täitmist (vt eeskätt ülalmainitud 30. aprilli 1974. aasta otsuse Sacchi kohtuasjas põhjendust 15).

34. Seega peab riiklik kohus hindama sellise ettevõtte tegevuse vastavust artikliga 86 ja kui see tegevus on kõnealuse sättega vastuolus, otsustama, kas seda võib põhjendada sellele ettevõttele usaldatud võimalike eriülesannete täitmisega seotud vajaduste abil.

35. Riiklike meetmete, eeskätt ainuõiguse andmise osas tuleb märkida, et kuigi artikleid 85 ja 86 kohaldatakse ainult ettevõtete suhtes, keelab asutamisleping liikmesriikidel sellele vaatamata võtta või säilitada meetmeid, mis muudavad kõnealuste sätete mõju õigustühiseks (vt 16. novembri 1977. aasta otsuse (kohtuasi 13/77: INNO, EKL 1977, lk 2115) põhjendusi 31 ja 32).

36. Seoses sellega on artikli 90 lõikes 1 sätestatud, et ettevõtjate puhul, kellele liikmesriigid annavad eri- või ainuõigused, ei jõusta ega säilita liikmesriigid mingeid meetmeid, mis on vastuolus asutamislepingu eeskirjadega.

37. Tuleb märkida, et artikli 90 lõige 1 ei võimalda liikmesriigil anda telesaadete taasesitamise ainuõigust ettevõttele, kellel on saadete levitamise ainuõigus, kui nende õiguste koostoime tulemusena tekib olukord, kus kõnealune ettevõtte peab piirama asutamislepingu artikli 86 toimet diskrimineeriva saatepoliitikaga, mis eelistab omasaateid.

38. Seega tuleb edasisaatmisotsuses sõnastatud küsimusele vastata, et asutamislepingu artikli 90 lõige 1 on vastuolus sellega, kui saadete levitamise ja saadete taasesitamise ainuõigused antakse samale ettevõttele, kui nende õiguste koostoime tulemusena tekib olukord, kus kõnealune ettevõtte peab piirama asutamislepingu artikli 86 toimet

diskrimineeriva saatepoliitikaga, mis eelistab omasaateid, välja arvatud juhul, kui artikli 86 kohaldamine ei võimalda ettevõtet täita talle usaldatud eriülesandeid.

Asutamislepingu artikkel 2

39. Euroopa Kohtu varasema kohtupraktika kohaselt (vt eeskätt 24. jaanuari 1991. aasta otsust kohtuasjas C-339/89: Alsthom, EKL 1991, lk I-107) on üheksandas ja kümnendas eelotsuse küsimuses mainitud asutamislepingu artiklis 2 kirjeldatud Euroopa Majandusühenduse ülesannet. Kõnealusel sättes sõnastatud ülesanded hõlmavad ühenduse loomist ja toimimist, seejuures on nende ülesannete täitmine seotud ühisturu rajamisega ning liikmesriikide majandustegevuse vastastikuse lähenemisega.

40. Seega tuleb riiklikule kohtule vastata, et artikkel 2 ei hõlma kriteeriume, mis võimaldaks hinnata riikliku televisioonimonopoli vastavust ühenduse õigusaktidele.

Euroopa inimõiguste konventsiooni artikkel 10

41. Seoses üheksandas ja kümnendas küsimuses mainitud Euroopa inimõiguste konventsiooni artikliga 10 tuleb kõigepealt märkida, et varasema kohtupraktika kohaselt on põhiõiguste näol tegemist üldiste põhimõtete lahutamatu osaga, mille järgimist Euroopa Kohus peab tagama. Seejuures lähtub kohus liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest põhimõtetest ning inimõiguste alal kehtivatest põhimõtetest, mis on sätestatud rahvusvaheliste õiguslike vahenditega, milles liikmesriigid osalevad või millega nad on liitunud (vt eeskätt 14. mai 1974. aasta otsuse (kohtuasi 4/73: Nold, EKL 1974, lk 491) põhjendust 13). Euroopa inimõiguste konventsioon omandab selles valguses eritähenduse (vt eeskätt 15. mai 1986. aasta otsuse (kohtuasi 222/84: Johnston, EKL 1986, lk 1651) põhjendust 18). Sellest tuleneb, nagu Euroopa Kohus on juba kinnitanud oma 13. juuli 1989. aasta otsuse (kohtuasi 5/88: Wachauf, EKL 1989, lk 2606) põhjenduses 19, et ühenduses ei ole lubatud meetmed, mis on vastuolus inimõiguste kaitse tunnustamise ja tagamisega.

42. Euroopa Kohtu varasema kohtupraktika kohaselt (vt 11. juuli 1985. aasta otsuse (kohtuasjad 60/84 ja 61/84: Cinéthèque) põhjendust 26, EKL 1985, lk 2605 ning 30. septembri 1987. aasta otsuse (kohtuasi 12/86: Demirel, EKL 1987, lk 3719) põhjendust 28) ei saa Euroopa Kohus anda hinnangut Euroopa inimõiguste konventsiooni alusel siseriiklikule õigusaktile, mis jääb väljapoole ühenduse õiguse kohaldamisala. Seevastu, niipea kui selline õigusakt asetub ühenduse õiguse kohaldamisalale, peab Euroopa Kohus, kui tema poole pööratakse eelotsuse küsimusega, tooma välja kõik tõlgendamise seotud asjaolud, mida riiklik kohus vajab hinnangu andmiseks selle kohta, kas kõnealune õigusakt on kooskõlas põhiõigustega, mille järgimist Euroopa Kohus peab tagama, nagu näiteks need õigused, mis tulenevad Euroopa inimõiguste konventsioonist.

43. Kui liikmesriik toob sellise eeskirja põhjenduseks, mis oma loomult takistab teenuste osutamise vabaduse rakendamist, välja samaaegselt asutamislepingu artiklite 56 ja 66 sätteid, tuleb seda ühenduse õigusaktidega lubatavat põhjendust tõlgendada õiguste üldise põhimõtte ja eeskätt põhiõiguste rakendamise valguses. Siseriiklik eeskiri võib olla artiklite 56 ja 66 koostoimes sätestatud erandjuhuks vaid siis, kui ta on kooskõlas põhiõigustega, mille järgimist Euroopa Kohus peab tagama.

44. Eelnevast tuleneb, et sellisel juhul peab nende sätete kohaldamist hindama riiklik kohus ja vajadusel Euroopa Kohus, võttes seejuures arvesse ühenduse õiguse kõiki eeskirju ja põhimõtteid, sealhulgas sõnavabaduse põhimõtet, mida käsitletakse Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklis 10, kuivõrd tegemist on üldise õigusliku põhimõttega, mille järgimist Euroopa Kohus peab tagama.

45. Seega tuleb riiklikule kohtule vastata, et liikmesriikidele seatud piiranguid asutamislepingu artiklite 66 ja 56 kohaldamisel seoses avaliku korra, julgeoleku või tervishoiuga tuleb hinnata Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklis 10 käsitletud üldise sõnavabaduse põhimõtte valguses.

Kohtukulud

46. Kohtule oma märkused esitanud Prantsusmaa valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus riiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

vastates küsimusele, mille Thessaloníki Monomeles Protodikeio esitas Euroopa Kohtule oma 11. aprilli 1989. aasta otsusega, otsustab:

1. Ühenduse õigusaktid ei ole vastuolus monopoli andmisega televisiooni valdkonnas, kui see on seotud mittemajanduslikku laadi avaliku huviga. Seejuures ei või sellise monopoli korraldus ja toimimine rikkuda asutamislepingu sätteid, mis on seotud kaupade vaba liikumise, teenuste osutamise vabaduse ja konkurentsieeskirjadega.

2. Kaupade vaba liikumisega seotud EMÜ asutamislepingu sätted ei ole vastuolus sellega, et üheleainsale ettevõttele antakse ainuõigus telesaadete levitamise valdkonnas ning seoses sellega ka ainuõigus importida, rentida ja levitada materjale ning tooteid, mis on telesaadete levitamiseks vajalikud, eeldusel et sellest ei tulene otsest või kaudset diskrimineerimine riiklike toodete ja imporditud toodete vahel viimaste kahjuks.

3. Asutamislepingu artikliga 59 on vastuolus selline siseriiklik eeskiri, millega luuakse monopol, mis hõlmab omasaadete edastamist ja teistest liikmesriikidest pärinevate saadete taasesitamist, kui sellise monopoliga kaasneb teistest liikmesriikidest pärinevate saadete diskrimineerimine, välja arvatud juhul, kui selline eeskiri on põhjendatud mõnega asutamislepingu artiklis 56 sätestatud asjaoluga, millele osutatakse asutamislepingu artiklis 66.

4. Asutamislepingu artikli 90 lõige 1 on vastuolus sellega, kui saadete levitamise ja saadete taasesitamise ainuõigused antakse samale ettevõttele, kui nende õiguste koostoime tulemusena tekib olukord, kus kõnealune ettevõtte peab piirama

asutamislepingu artikli 86 toimet diskrimineeriva saatepoliitikaga, mis eelistab omaasaateid, välja arvatud juhul, kui artikli 86 kohaldamine ei võimalda ettevõtetel täita talle usaldatud eriülesandeid.

5. EMÜ asutamislepingu artikkel 2 ei hõlma kriteeriume, mis võimaldaks hinnata riikliku televisioonimonopoli vastavust ühenduse õigusaktidele.

6. Liikmesriikidele seatud piiranguid asutamislepingu artiklite 66 ja 56 kohaldamisel seoses avaliku korra, julgeoleku või tervishoiuga, tuleb hinnata Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklis 10 käsitletud üldise sõnavabaduse põhimõtte valguses.

Due   O'Higgins   Rodríguez Iglesias   Díez de Velasco

Slynn Kakouris   Joliet   Schockweiler   Kapteyn

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 18. juunil 1991. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

J.-G. Giraud

O. Due